

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים

פרשת צו

"זאת תורת החטאת"

"וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וְאָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחֲטָאֹת וְגו' ע"כ (צו ו יח).
"וְזֹאת תּוֹרַת הָאֲשָׁם קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ הוּא" ע"כ (שם ז א).
מנחות (ק"א א) אמר רבי יצחק, מאי דכתיב "זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם", כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם. **ובפ"י רש"י** (שם) בד"ה בתורת חטאת - כגון סדר קדשים דמירי בהלכות עבודה, עכ"ל.

-א-

בהקדמה לספר צאן קדשים, אעפ"י שאנו נדחים ובית מקדשנו חרב סדר עבודה לא בטלה היא הלכות סדר קדשים, כמו שאמרו חז"ל בסוף מסכת מנחות (ק"א א) אמר ר"י מאי דכתיב זאת תורת החטאת זאת תורת האשם", כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם.
(ומדו דברו) [ומדי דבר] בו זכור אזכרנו לתרץ דתנא דמתניתין דמסכת זבחים דהתחיל במשנה (ב א) כל הזבחים שנובחו שלא לשמן כשירים אלא שלא עלו להעלים לשם חובה, ובפרק ה' דמסכת זבחים (מז א) מתחיל התנא איזהו מקומן של זבחים, יש לדקדק הא שחיטה היא תחילת עבודה והוי ליה להתחיל ולפרש באיזה מקומן הזבח נזבח. ואין לתרץ דאי הוי התחיל בקושיא איזהו מקומן הוה קשה האי תנא היכא קאי, כמו שפריך במסכת ברכות ובמסכת תענית, זה אינו דלא היה לו להתחיל בלשון קושיא איזהו מקומן, אלא הכי הוה ליה למימר קדשי קדשים שחיטתן בצפון וכו'.

אבל לפי סוגיא דלעיל יש ליישב דאיתא במסכת ברכות ובמסכת נדרים¹, לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה דמתוך שלא לשמה בא לשמה, ובסוגיא דלעיל אמרינן דלימוד תורת הקדשים הוא כנגד הקרבת הקדשים, וזהו דאתי תנא לאשמועינן דלא תימא דסדר קדשים הוא כמו שאר סדרי תורה דיעסוק אדם אפ"י שלא לשמה, ה"ה סדר קדשים יעסוק אפילו שלא לשמה.

משום הכי התחיל דזבחים הדין שבנובחו שלא לשמן כשירים אלא שלא עלו להעלים לשם חובה, והלימוד סדר הקדשים הו"ל נגד הקרבת קדשים, וצריך אתה ג"כ לעסוק בסדר קדשים לשמה ולא שלא לשמה, דלא יצא ידי חובתו כמו בקרבנות עצמן וק"ל.

-ב-

בספר תורה אור (להפנץ חיים, פרק א) בו יבואר שהלימוד בעניני הקרבנות חושב הקדוש ברוך הוא כאלו מקריבן בפועל ויש בלימוד הזה כמה מעלות יתרות. גרסינן במסכת מנחות (ק"א א) א"ר יצחק מאי דכתיב "זאת תורת החטאת" (צו ו יח) "וזאת תורת האשם" (שם ז א) כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם,² וכן בשארי קרבנות דגם גבי עולה כתיב "תורת העולה" (שם ו ב) "תורת המנחה" (שם ו ז) וכן איתא בסמ"ג (עשין הקדמה כללית) בכלהו [ולרבותא נקט הגמרא דאף באלו שבאין דוקא על חטא ולא בנדר ונדבה אפ"ה מהני הלימוד בהן כאלו הקריב לכפרה שלמה או להגן מן היסורין], עכ"ל.

-ג-

"זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבחי השלמים" ע"כ (צו ז לז).
מנחות (ק"א א) אמר ריש לקיש, מאי דכתיב "זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם", כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. **בפ"י רש"י** (שם) בד"ה מאי דכתיב זאת התורה - ולא כתיב בה חוקה, עכ"ל.

שם: אמר רבא האי "לעולה למנחה", עולה ומנחה מיבעי ליה, אלא אמר רבא כל העוסק בתורה, אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם.

בפ"י רש"י (שם) בד"ה עולה ומנחה מיבעי ליה - דליהוי משמע זאת התורה היא עולה ומנחה כו': אין צריך לא עולה וכו' - **דחיי משמע זאת התורה לעולה כלומר במקום העולה למנחה בשביל המנחה כגון לכם שבילכם כלומר התלמוד תורה מכפר על עונותינו**, עכ"ל.

-ד-

¹ ע"י פסחים (נ ב).
² **ובהערות** (פרק א) הנה איתא שם בגמרא על הא דאמר ר"ל מאי דכתיב "זאת התורה לעולה ולמנחה" וכו' כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה ומנחה וגו', אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה מיבעי ליה, אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא אשם. עיין פ"י רש"י.

ונ"ל שכונת רבא ג"כ כל העוסק בתורה מהאי ענינא קאמר, כגון שעבר על עשה שבזמן המקדש היה צריך להביא עולה לדורון אחר שעשה תשובה, וכיהוים ילמוד הפרשה מהאי ענינא. וכן מוכח בליקוט ירמיה (רמז שכא) דאיתא התם שאל לולינא אחד את ר' יוסי וכו' אי"ל הקדוש ברוך הוא להכניס וללויים אם אתם עוסקים בתורת קרבנות מעלה אני עליכם כאלו אתם מקריבים לפני עולה וכליל וכן הוא אומר "כי חסד חפצתי ולא זבח ודעת אלהים מעולות" (הושע ו ו) (ר"ל) דעת אלהים היינו תורה] וכן הוא אומר "זאת התורה לעולה ולמנחה" כל העוסק בתורה אי"ל לא עולה ולא מנחה.
ומה דחויף רבא על ר"ל נ"ל בפשוטו משום דבכל מקום שאנו אומרים דזה שעשה דבר זה חושבין לו כאלו עשה דבר פלוני משמע שאותו דבר פלוני הוא העיקר אלא שזה נחשב גם כן כמו אותו דבר בין לעונש [כגון כל הכעוס כאלו עובד ע"ז] (ע"י שבת קה ב) עבירה העקרת היא ע"ז] ובין לשכר [כגון כל הממלא גרונו של ת"ח יין כאלו מנסך ע"ג המזבח] (ע"י יומא עא א) ניסוך

הוא העיקר] והכא כיון שאמר ר"ל שעמלת התורה הוא כאלו הקריב עולה וכו' משמע שעמלת הקרבה הוא יותר ממעלת התורה, ובאמת זה אינו דמעלת התורה הוא נעלה יותר מהקרבה גופא, ולזה אמר דכונת הכתוב הוא שאינו צריך לתקון העולה שבתורה של אותה פרשה נתקן יותר.
ולאזאת שאתה אתי בדבר הזה מצאתי במדרש הנעלם פרשת וירא בטלו הקרבנות לא בטלה התורה, האי דלא איסוק בקרבנות ליעסק בתורה ויתנהי ליה יתיר עכ"ל. והיינו לימוד התורה מעניני הקרבנות כדמכוח שם ע"י, ומטעם שאור התורה עולה על הכל רק מ"מ בזמן שהיה אפשר לקיים במעשה ממש לא היה ביכולת האדם לפטור עצמו בלימוד תורתן של הקרבנות, דאז היה הקרבנות כמו שאר מצות מעשיות גזירת המלך לקיימן במעשה דוקא [וכן כשנזכה בימינו שיבוא משיח צדקנו כ"א שמחויב איזה קרבן יצטרך להביא וכדאיתא בשבת יא ב] אבל בזה"ל שא"ל לקיימן במעשה עצם התיקון נעשה ע"י התורה יותר, עכ"ל.
³ **שם**: ובמדרש "זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם", גדולה תורה יותר מכל הקרבנות כן, שנאמר: "זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבחי השלמים", כל העוסק בתורה כאלו הקריב עולה, כאלו הקריב מנחה, כאלו הקריב חטאת, כאלו הקריב אשם ומלוואים ושלמים, עכ"ל. לכאורה כוונתו דע"י עסק התורה נחשב כאילו הקריב כל הקרבנות.